

Acht essentiële stappen richting een circulaire economie

Input Verkiezingsprogramma's Tweede Kamerverkiezingen 2025

De wereld verandert. Geopolitieke spanningen groeien, grondstoffen worden schaarser en klimaatrisico's nemen toe. Voor een gezonde en veilige toekomst moet onze economie meegaan met deze verandering.

Met een circulaire economie creëren we economische stabiliteit en veerkracht op de lange termijn. Dit geeft zekerheid aan mensen en organisaties en verhoogt welzijn voor de hele maatschappij in een snel veranderende wereld.

Als bijdrage voor de aanstaande verkiezingsprogramma's dragen wij acht essentiële stappen aan, die naar ons idee op korte termijn noodzakelijk zijn om de circulaire economie te versterken.

Meer weten? Neem dan contact op met Cécile van Oppen (cecile@copper8.com) of Sybren Bosch (sybren@copper8.com). We denken graag met jullie mee!

Over Copper8

Wij zijn een adviesbureau, dat met koplopers werkt om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. In onze manier van werken willen wij onszelf misbaar maken en het bestaande verdienmodel van de adviessector ter discussie stellen. Naast ons advieswerk investeren we in agenderend onderzoek, om onderwerpen op de agenda te zetten die wat ons betreft te weinig aandacht krijgen.

Deze input is gebaseerd op onze ervaringen in projecten, kennis uit eigen onderzoeken en inspiratie vanuit andere partijen waar we mee werken.

Een gelijk speelveld voor circulaire en lineaire ondernemers

Verschillende fiscale maatregelen helpen bedrijven om beter te kunnen concurreren. Het huidige belastingstelsel is echter gebaseerd op de bestaande economie. Er zijn weinig fiscale maatregelen die circulaire ondernemers 'wind in de zeilen' geven. Ook kapitaal aantrekken is voor conventionele ondernemers eenvoudiger door een traditionele kijk op kansen en risico's van financiering. Mede hierdoor kunnen circulaire ondernemers niet opschalen.

Wij stellen dat een gelijk speelveld voor alle ondernemers nodig is. Dat vraagt om:

- 1. Fiscale stimulering van de circulaire economie**, waarbij circulair ondernemen aantrekkelijk wordt. Concrete voorbeelden zijn een laag BTW-tarief voor reparaties (voorbeeld: Zweden) en een belastingverschuiving van arbeid naar grondstoffen en vervuiling. Ook helpt het gelijktrekken van fiscale voordelen tussen virgin plasticproducenten en plasticrecyclers – bijvoorbeeld een vrijstelling voor niet-energetisch gebruik en maatwerkafspraken voor verduurzaming – om plasticrecycling concurrerend te maken in een internationaal speelveld.
Meer weten?
⇒ In haar [Deltaplan voor een circulaire en sociale economie](#) laat Ex'Tax macro-economisch zien hoe een lastenverschuiving vorm kan krijgen.
⇒ Vanuit Copper8 laten we in [Bouwen aan eerlijke belastingen](#) zien welke verschuiving nodig is om circulair bouwen financieel aantrekkelijk te maken.
- 2. Vereenvoudigen van toegang tot financieringen en investeringen voor circulaire processen en bedrijven**, om ervoor te zorgen dat het bedrijfsleven de transitie van een lineaire naar een circulaire economie kan maken. Dit vraagt om een circulair perspectief op kansen en risico's vanuit banken en investeerders. Denk bijvoorbeeld aan het behoud van producteigendom (conventioneel risico, circulaire kans) of het sluiten van kringlopen om kritieke metalen te behouden (voorkomen lineair risico).
Meer weten?
⇒ In [Geld genoeg, maar niet voor circulaire bedrijven](#) laten we zien tegen welke barrières circulaire ondernemers oplopen in het huidige financieringslandschap, en waar mogelijke oplossingen liggen.
- 3. Duurzaam inkopen door publieke opdrachtgevers**, om zo veel mogelijk maatschappelijke waarde te creëren bij het uitgeven van publieke middelen. Denk aan het creëren van meer mogelijkheden voor sociale- en MKB-ondernemers voor deelname aan aanbestedingen, aan het contracteren van lokale partijen voor lokale vragen en aan meer gezamenlijke overheidsinkoop vanuit hoge circulaire ambities.

Meer weten?

- ⇒ In [Circulair Inkopen in 8 stappen](#) laten we zien hoe publieke opdrachtgevers circulair kunnen aanbesteden, inclusief inspirerende voorbeelden.

Een gebouwde omgeving die klaar is voor de toekomst

Met de nieuwbouw van bijna een miljoen woningen, de renovatie van ruim acht miljoen woningen en de aanleg en renovatie van alle benodigde utiliteitsgebouwen heeft de bouwsector een enorme opgave. Tegelijkertijd staan we voor grote uitdagingen, waaronder klimaatrisico's en afbreuk van de sociale cohesie.

Wij zijn ervan overtuigd dat we deze opgaven gezamenlijk op kunnen lossen. Daarmee kunnen we onze bouw klaarmaken voor de toekomst. Dat vraagt om:

4. **Bouwplannen voor een optimale voorraad**, waarbij nieuwbouw zich richt op appartementen en seniorenwoningen. Via doorstroming kunnen we vervolgens de bestaande woningvoorraad ook veel beter benutten. Wanneer we nieuwbouw realiseren, willen we daarnaast rekening houden met toekomstige **klimaatrisico's op de lange termijn** (150+ jaar). Dit is nodig voor de veiligheid van bewoners en om kapitaalvernietiging op lange termijn te voorkomen.

Meer weten?

- ⇒ [Onderzoek van SpringCo](#) laat zien dat wanneer we volledig voorzien in de woningvraag voor seniore huishoudens, vrijwel het hele Nederlandse woningtekort opgelost kan worden.
- ⇒ De Deltacommissaris heeft laten zien dat voor een groot deel van de nieuwbouwplannen de klimaatrisico's groot zijn. Vanuit Copper8 dragen we niet meer bij aan [nieuwbouwprojecten onder NAP](#).

5. **Effectiever gebruik van bestaande bouw**, waarbij nieuwe woonplekken gecreëerd worden in en op bestaande gebouwen. Hiervoor is het wegnemen van barrières voor splitsen (fiscaal, juridisch) en optoppen (ruimtelijke eisen) nodig. Ook leidt intensiever gebruik van bestaande gebouwen er toe dat voorzieningen als regionale winkelcentra en huisartsenposten beter in stand kunnen blijven.

Meer weten?

- ⇒ Platform31 laat in [Bestaande woningen beter benutten](#) zien welke kansen er liggen voor het beter benutten van de bestaande voorraad.
- ⇒ In de analyse [Regisseren is vooruitzien](#) identificeren we beleidsopties voor vier systeembalrières die de transitie naar een circulaire bouw tegenhouden.

6. **Inzet op circulaire renovaties**, waarbij gestuurd wordt op de combinatie van energiebesparing en milieu-impact van de gebruikte materialen. Hiermee optimaliseren we de gerealiseerde klimaatwinst en stimuleren we tegelijkertijd lokale initiatieven voor natuurlijke materialen.

Meer weten?

- ⇒ Vanuit Copper8 hebben we – samen met 10+ andere partijen – een [Verkenning Circulaire Energierenovaties](#) uitgevoerd, om inzichtelijk te maken wat de mogelijke milieuwinst is van circulair renoveren.

Productketens die kwaliteit en leveringszekerheid bevorderen

Onze manier van leven kan alleen blijven bestaan in een circulaire economie. Materialen en producten blijven op dit moment kort in de keten. Dat komt door de lage kwaliteit, waarbij reparatie vaak niet of nauwelijks mogelijk is. Deze snelle productie en vervanging heeft tevens grote klimaatschade tot gevolg. Ook leiden geopolitieke afhankelijkheden en schaarste tot nieuwe leveringsrisico's.

Wij geloven in een economie, waarin producten en materialen een lange levensduur hebben, aangepast en gerepareerd kunnen worden. Wanneer producten het einde van hun levensduur hebben bereikt, zorgen we voor recycling en waardebehoud van grondstoffen. Dat vraagt om:

7. **Sterke Europese productregelgeving op productkwaliteit**, om te borgen dat de kwaliteit van producten – die in internationale ketens worden geproduceerd – passen in een circulaire economie. Bijvoorbeeld door het versterken van EcoDesign-richtlijnen, het uitbreiden van *right-to-repair* en het verbieden van elektronica en batterijen in wegwerpartikelen. Deze maatregelen zijn ook noodzakelijk om onze afvalverwerking op hoog niveau te kunnen houden.
8. **Investerings in recycling van kritieke metalen**, waardoor nieuwe recyclers zich in Nederland kunnen vestigen. De recycling van kritieke metalen is een cruciaal onderdeel van een toekomstbestendige keten van Europese productie van bijvoorbeeld windturbines, zonnepanelen en batterijen. Met investeringen in onderzoek en recyclers vergroten we onze strategische autonomie en creëert nieuwe werkgelegenheid. Om deze recyclingindustrie te kunnen vergroten, moet een sluitende *business case* mogelijk worden gemaakt, bijvoorbeeld door de in punt één genoemde kostenvermindering.

Meer weten?

- ⇒ Samen met Polaris, Metabolic en Quintel hebben we in [Een circulaire energietransitie](#) inzichtelijk gemaakt welke circulaire kansen er voor Nederland liggen voor het verlagen van onze afhankelijkheid en het creëren van economische kansen voor Nederland – waaronder recycling.